

Nina Mitrović: *Kako život*
 Redatelj: Ivan Leo Lemo
 Premijera: 6. listopada 2016.
 Kazalište *Moruzgva*

Foto: Ines Stipetić

Nina Ožegović

Tamo se uz umiranje događa i život

U doba kad mediji slave mladost i kult ljepote i kad stari ljudi životare na margini društva, veliki je iskorak ali i hrabrost napisati tekst o životu u domu umirovljenika. Upravo to učinila je Nina Mitrović, jedna od najosebujnijih i najprovokativnijih hrvatskih dramatičarki, napisavši tekst *Kako život* u kojem je u središte svog istraživanja stavila probleme i dileme predstavnika treće životne dobi, ili tzv. „zlatnog doba“, postavivši krucijalna pitanja: Živimo li doista život kakav želimo, ili onakav kakav nam drugi određuju te možemo li ispraviti učinjene pogreške i nadoknaditi propušteno, pa makar u starosti? S obzirom na sve izraženiji trend starenja stanovništva u Hrvatskoj, kao i na globalnoj razini, možemo reći da je tekst vrlo aktualan i afirmira sve prisutniju, ali zanemarenu temu života generacije „60 plus“. Također, senzibilizira društvo na njihovu prisutnost i njihove probleme.

Tekst je praizveden 16. listopada u Maloj dvorani *Vatroslav Lisinski* u režiji Ivana Lea Lema s prvacima hrvatskog glumišta Biserkom Ipšom, Sinišom Popovićem i Vinkom Kraljevićem te Anom Begić Tahiri i izazvao je veliko odobravanje publike, koja se mogla identificirati s likovima iz predstave. S druge strane, tim je tekstom izvaninstitucionalno Kazalište *Moruzgva* ravnateljice Ecije Ojđanić, dosad uglavnom usmjereno prema predstavama komercijalnog karaktera, poput *Mobitela* ili *Gole u kavezu*, pokazalo spremnost na rizik i otvaranje tema koje društveni i kulturni mainstream zaočima. Naime, u zadnjih nekoliko godina bilo je iznimno malo kazališnih inscenacija na temu tzv. zlatnog doba, a možda je jedan od medijski najekspoziranijih bio nezavisni projekt 55+ Boruta Šeparovića, međutim, u tom se slučaju ipak radilo o sasvim drukčijem polazištu s ideološkim konotacijama. U slučaju teksta *Kako život* Nine Mitrović riječ je o intimističkoj tragikomediji, temeljenoj na živim likovima i snažnom, punokrvnom i duhovitom dramskom tekstu s toplim, iskrenim dijalozima i mudrim replikama, koji nas uvlači, nasmijava i poziva na samoispitivanje. Zbog toga se odabir tog teksta može smatrati hvalevrijednim programskim potezom tog kazališta.

Nina Mitrović (1978.) debitirala je na hrvatskoj kazališnoj sceni 2003. godine u riječkom HNK-u Ivana pl. Zajca s dramom *Komšiluk naglavačke* u režiji Saše Anočića, kad je u medijima bila pro-

Foto: Ines Stipešić

Siniša Popović, Biserka Ipša, Ana Begić

glašena pravim otkrićem. Već je u tom prvijencu pokazala karakteristike po kojima će njezino dramsko pismo kasnije postati prepoznatljivo: sjajno ispisani dijalozi, punokrvna psihološka struktura dramskih lica, realistični prikazi hrvatske svakodnevnice, profinjena ironija, satira, crni humor. Nakon tog prvog uspjeha izvode joj se na različitim hrvatskim pozornicama novi komadi *Kad se mi mrtvi pokoljemo*, *Ovaj je krevet prekratak ili samo fragmenti*, *Jebote, koliko nas ima*, *Javier* i *Familija u prahu* te *Susret*, a njezine tematske preokupacije variraju od društveno angažiranih i kritički intoniranih tekstova spram hrvatske stvarnosti, primjerice, rat i međunarodni sukobi u drami *Kad se mi mrtvi pokoljemo*, sve do intimnijih motiva, poput sučeljavanja s umirućim čovjekom u tekstu *Ovaj je krevet prekratak ili samo fragmenti*.

Osim u Hrvatskoj, drame su joj izvođene u Sloveniji, Au-

striji, Češkoj, Njemačkoj, Makedoniji te Bosni i Hercegovini, a javno su čitane u Berlinu (Theatertreffen festival), Londonu (Soho Theatre) i New Yorku (festival Playwright's Week). U izdanju Hrvatskog centra ITI objavljena joj je knjiga *Drame*, a za svoje drame dobila je nagradu Zlatni smijeh za najbolji tekst na Danima satire 2003. i 2005. te Marula za najbolji tekst na Marulićevim danima 2007.

Nina Mitrović i u ranijim je tekstovima pronalazila inspiraciju u svakodnevici, primjerice, u crnim kronikama, međutim, sad je otišla korak dalje, tako da je pisanju ovog teksta prethodilo istraživanje provedeno među korisnicima i zaposlenicima u zagrebačkim domovima umirovljenika. Njihovi odgovori i razmišljanja poslužili su autorici kao nadahnuće i poticaj za pisanje drame kojom razbija predrasude, rečeno politički nekorektnom sintagmom, o

Foto: Ines Stipešić

Biserka Ipša, Vinko Kraljević

staračkim domovima kao mjestu letargije gdje starci životare i naposljetku umiru. Njen doživljaj i prikaz doma umirovljenika je drukčiji; tamo se, uz umiranje, događa i život. U domu umirovljenika Nine Mitrović nastaje ljubavni trokut između troje stanara doma – još živahne, ali nezadovoljne Mile (Biserka Ipša), čangrizavog, ali nesretnog Branka (Vinko Kraljević) i strastvenog hedonista Andrije Kekeza (Siniša Popovića), koji nije odustao od životnih radosti ni u domu umirovljenika. Kekez pokušava i u toj posljednjoj etapi svog života uživati u ljubavi te se baca na razvedenu Milu. Svjedok tog novonastalog ljubavnog trokuta između Mile, Branka i Andrije mlada je njegovateljica Suzana (Ana Begić Tahiri), koja zapravo ima najviše stvarnih problema jer se nalazi na životnoj prekretnici, kad mora pronaći odgovor na pitanje: Kako dalje?

Njih se troje druže, rađaju se simpatije i stvaraju suparni-

štva, a kako se priča razvija postupno se pokazuje stvarna životna pozicija svakog lika. Kad padnu maske, oni na kraju ostaju duševno ogoljeni, razotkriveni u svojoj samooči i žaljenju za propuštenim prilikama. Otkrivamo da se Mila sakrila u dom, bježeći od nesretnog braka u kojem nije doživjela pravu ljubav, i od obitelji u kojoj se nije uspjela izraziti kao osoba jer je sebe uvijek podređivala potrebama drugih. Premda Branko reprezentira tip vječnog nezadovoljnika koji stalno pronalazi mane u svojim sustanarima i ustrojstvu doma, zapravo se ne može pomiriti s bolnom činjenicom da ga je sin zaboravio nakon što mu je ostavio stan u naslijeđe. On se nada njegovu posjetu, kao dokazu sinove privrženosti, međutim, to se ne ostvaruje, jednako kao što se ne ostvaruje ljubavna idila s Milom. A bonvivana Kekez, neopterećen malograđanskim konvencijama, dolazi u dom umirovljenika gdje životnom

mudrošću rasvjetljava dileme stanara, a zapravo, svjestan skorašnjeg kraja, bježi od samoće jer ne želi zadnje dane provesti sam.

Predstava je smještena u gabarite vrlo jednostavne i funkcionalne, gotovo bezlične scenografije Vesne Režić, lišene emocionalnih značenja (tri tipska kreveta, ormari, dva stola i stolice te pokvareni aparat za piće i pepeljera), koja sugerira domsku atmosferu i manjak atraktivnih sadržaja. Kostimografija Mirjane Zagorec realistična je, bez osobnih oznaka. Redateljski koncept Ivana Lea Leme usmjeren je na likove i glumačke interpretacije, a temelji se na brznoj izmjeni prizora, markiranih iritantnim pištanjem, i korištenju objekata domskog okupljanja, poput stola s kompjutorom, kako bi dočarao rutinu domskog života. Međutim, to s vremenom preraste u jednolično i neinventivno nizanje prizora, što spašavaju odlični glumci svojim sugestivnim i uvjerljivim interpretacijama.

U glumačkoj interpretaciji nenadmašan je Vinko Kraljević, koji lik Branka gradi daleko od stereotipa nemoćnog i ishlapjelog starčića kakve obično imamo o stanovnicima domova. Njegov Branko oličnije je starog gundala, sitničav i naporan, a zapravo se boji života i željan je pažnje i ljubavi. Kraljević ga igra toliko živo, donoseći čitavu skalu emocija u rasponu od ljubomore, ogorčenja i straha do tuge i čežnje za ljubavlju, da se čini stvarnim likom. Siniša Popović svog Kekeza, umirovljenog liječnika i neženju zavodnika, igra temperamentno, s potrebnom dozom bahatosti, u isto vrijeme simpatično i odbojno, dok Biserka Ipša kao Mila utjelovljuje nijemu patnju stotine tisuća žena, koje žale za propuštenim prilikama, no svjesne da ni na kraju života ne mogu promijeniti svoj usud. Jedina koja to može i koja to na kraju i čini jest terapeutkinja Suzana koju Ana Begić igra nenametljivo, dopuštajući svom liku da se rastvori i emancipira.

Premda je priča o ljubavnom trokutu smještena u dom umirovljenika i glavni likovi su starci, osobe s prošlošću, ali s manjkom budućnosti, ideja predstave naveliko nadmašuje okvire male domske zajednice. Svi likovi, zakopani u svoje bezizlazne situacije, iznimno su nam bliski, jer njihove strahove, lomljenja i žal za propuštenim prilikama prepoznajemo i osjećamo u svojim životima. Jedna od najbitnijih spoznaja, čak i poruka predstave, odnosi se na ideju da treba živjeti, da se treba upustiti, da je bolje i pogriješiti, nego ne pokušati, jer na kraju, nakon svega, ostaje jedino strah od samoće i žaljenje za onim što nismo pokušali, a možda smo mogli ostvariti. Zato bismo tekst *Kako život mogli* ocijeniti i kao studiju o smislu života.

Biserka Ipša, Vinko Kraljević, Siniša Popović